

NEPLÁČEME, ALE PRACUJEME

S neskrývaným zájmem jsem si v UN č. 6/2021 přečetla rozhovor s panem Jiřím Stárkem, ředitelem ZUŠ Hostivař. Pro nezúčastněné či nepoučené jedince se jistě jedná o bravurní a odborné vykreslení problematiky základních uměleckých škol, pakliže ZUŠky skutečně nějaký problém mají!? Nedá mi to, abych se nevypsala ze svých dojmů, s vědomím, že je třeba ani nebude nikdo číst. Psaní je však očistné, ze mne spadne tíha, hořkost a přetlak, které ve mně čtení rozhovoru vyvolalo. A to věru není málo!

Je to už skoro rok, co jsme společně přešli na distanční vzdělávání. Máme za sebou plno nových zkušeností, podnětů, informací, akcí i reakcí. Záležitost, která se zprvu zdála téměř nemyslitelná. Máme velké štěstí, že naše školy navštěvují zpravidla žáci, kteří jsou nějakým způsobem múzičtí, a zároveň tedy vnímaví, citliví, empatičtí, nastavení tím intelektuálnějším směrem než většinová společnost. Máme také velké štěstí, že my, co s takovými žáky pracujeme, jsme všichni kumštýři (alespoň v to doufám...), a že si tedy s nimi rozumíme, protože „to máme dost podobně“. A do třetice – máme velké štěstí, že díky tomu všemu, co mezi sebou „máme“, jsme společně naskočili do distanční výuky, z počátku více či méně krkolomně, nyní však už naplno a se vši muzikantskou (taneční, výtvarnou či hereckou) odvahou i pokorou. Přizpůsobili jsme se novým podmínkám, jako už se učitelé v minulosti přizpůsobili mnohokrát.

Ano, souhlasím, že jakákoliv krize je dobrou příležitostí pro začátek něčeho nového, distanční výuka nás naučila být více kreativními, inovativními, technicky zručnými. Udržíme nezvyklé kontakty se žáky, přibližujeme se více i jejich rodičům, kteří jsou výuce často přítomni, chtě nechtě společně nahlížíme do svých domovů, pouštíme se mnohdy dál, než často doopravdy chceme, než bychom za normální situace dopustili. A většinou to bereme tak, jak to je, jsme trpěliví, od-

hodlaní, pokorní. Protože i my chceme být zdraví!

Musím zde bohužel oponovat panu Stárkovi, ať napínám své citlivé uši jakkoliv, neslyším ZUŠky nařikat. ZUŠky nepláčou, ale pracují!

Mantrou školství 21. století se stal pojem technika. Všechny strategické dokumenty týkající se budoucnosti pedagogiky ji zmiňují, ba dokonce zdůrazňují její důležitost. O podpoře, popularizaci a využívání techniky ve školství se konají mezinárodní konference, na kterých vystupují skuteční odborníci. Její význam pro budoucnost je neodiskutovatelný. Je až bizarní, že pojem technika, zde tedy IT technika, má své omezené možnosti na poli uměleckém, i my se přece oháníme svou technikou. Naučit nyní žáky něco nového, technicky náročnějšího, je v podstatě nemožné, pro malé začátečníky je distanční výuka opravdovým očistcem, neboť stran techniky zatím nezvládají vůbec nic. Ať chceme nebo ne, bez technického základu tak nemohou prožít radost z hudby, obrazu, pohybu... Technicky vzato, naučili jsme se skvěle používat IT techniku a zároveň jsme se smířili s absencí techniky zpěvu, hry na nástroj, techniky malby, tance. Ano, z dětí se kvůli tomu nestanou analfabeti. Jen takoví malí technokraté, kteří by si třeba rádi zahráli něco pro radost, ale nevědí jak.

Co nám však chybí nejvíce, je hudba vůbec. Chybí tu společné tvoření, sdílení, muzic-

rování, vzájemná umělecká inspirace, které bohužel nenahradí sebelépe vybavená učebna, neboť on-line přenos má své technické limity. Interakci mezi lidmi, zážitek z uměleckého výkonu, prožitek a sílu, to vše dětem umožňují umělecké disciplíny v ZUŠ při výuce. Toliko prezenční výuce. A to není nářek, to je prostě konstatování faktu. Není pravda, že výuka v ZUŠ bude vypadat jinak. Stále to bude výchova dětí k umění, pakliže ji nepřevzou roboti. Nadále snad budou žáky inspirovat hudebníci, herci, výtvarníci a tanečníci z masa a kostí. Jedním z významných faktorů, proč děti chodí do ZUŠky, je pocit vzájemnosti, pochopení, sdílení a společného tvoření, nacházení spřízněných duší, které mají stejné zájmy, což v „normální“ škole logicky nemožnou najít!

Jednostrannost celého rozhovoru, používání, či v tomto případě spíše zneužívání vznešených, odborných a populárních (!) termínů, jako „víze, kompetence, dotazníky, sebehodnocení, morálka, pravidla“, dehonestace kolegů, potažmo základních uměleckých škol, chvástání se, povyšování se nad druhé, to samo o sobě není příliš morální, etické. Tento dojem nezachrání ani citace z Malého prince, ty už dnes na inteligentní a vzdělané lidi působí podobně, jako když adeptky Miss usilují o světový mír. Aneb když už nevím co, oženu se Malým princem, vždyť to tak dělají všichni. V Učitelských novinách, v seriózním a odborném periodiku s dlouholetou tradicí, vyšla tato degradace základních uměleckých škol, které si dlouhá léta budovaly své místo na slunci. Měly by snad i nadále obhajovat svůj společenský význam? Či snad dokazovat, že v této době dobře fungují? Tohle už fakt není žádná „sranda“!

Štěpánka Heřmánková,
učitelka ZUŠ M. Podvalové

JAK LZE ŘÍCI, ŽE ZUŠ NEMAJÍ VIZI?

Dovoďte mi začít citací, se kterou jistě bude i pan ředitel Stárek, s nímž vyšel rozhovor v UN č. 6/2021, souhlasit: „Každé dítě je umělec. Problém je zůstat umělcem, když vyroste.“ Kdo je autorem oněch slov? Jistě, Pablo Picasso. Otázkou je, zda by ho někdo citoval, pokud by se svým veřejným působením (výstavami atp.) nestal světovou výtvarnou superstar.

Nebo takový Jan Dismas Zelenka, jméno, které dnes zná každý člověk trochu zbehlý v dějinách hudby – zcela mimořádný barokní skladatel českého původu působící v Drážďanech. Do druhé poloviny 20. století ovšem světu téměř neznámý, teprve až veřejné koncertní provozování a nahrávání jeho hudby z něj učinilo „součást osnov v předmětu dějiny hudby“. Abych

stále nesahal do daleké minulosti a uvedl příklad z mé osobní zkušenosti. Houslový virtuos, koncertní mistr České filharmonie Josef Špaček. Myslíte, že byl menším umělcem a virtuosem, když na chalupě přede mnou „obehrával“ všech šest sonát Eugène Ysaÿe? Garantuji vám (na vlastní uši), že rozhodně nebyl, nicméně svou pozici na výsluní si vydobyl právě kontaktem s publikem, koncerty, nahrávkami. Pře-

svědčil tisíce lidí o svých kvalitách, nikoli jen sám sebe, případně jednoho kamaráda na chalupě.

A to je asi to hlavní, v čem nelze s panem Stárkem souhlasit – umění totiž opravdu je bytostně spjata s předáváním ostatním. I největší introverti v dějinách umění vždy nakonec předkládali své práce (nebo jejich dílo někdo jiný předložil) očím světa. Bez tohoto sdílení je umění mrtvé. Možná jsem naivní, ale předpokládám, že právě proto má český systém ZUŠ tak obrovskou hodnotu – produkuje umělce, kteří jsou zvyklí se představovat světu, vystavovat, hrát divadlo. Z těch nemálo ostatních, kterým umění zůstane byt jen jako koní-

ček, utváří osobnosti zvyklé se nebát „jít s kůží na trh“.

Já sám jsem v „ředitelské branži“ nový. S činností a názory pana ředitele Stárka se teprve seznamuji. Asi bych váhal s reakcí, kdyby nešlo o osobnost, která se významnou měrou podílí na tvorbě pedagogické strategie pro budoucnost. Zvláště proto jsem se rozhodl, že jako člověk, který posbíral pár cenných zkušeností jako interpret, musím vytvořit některým názorům opozici. Ale připouštím i fakt, že je celé pojednání pana Stárka jeho lehkou humornou nadsázkou a provokací, jak o tom na konci rozhovoru mluví. Já si jeho osobu „odmýšlet“ nemusím, protože je to má první zkušenost s jeho názory, proto jsem možná celou věc pochopil zcela vážně a humor jsem z onoho článku bohužel opravdu necítil, za což se kají. :-)

Zpět ale k obsahu rozhovoru. Právě včera hrál nejmenovaný pražský klub zápas Evropské ligy a mezi hosty seděl prof. Prymula, který je hlavní tváří restriktivních opatření. Jak on tvrdí, de iure nic neporušil. Zhruba podobně působí poznámka o cestě letadlem pana ředitele Stárka do Bruselu a „obhlížení“ vybavení třídy hudební nauky za 1,5 milionu korun na ředitele ZUŠ z regionů – „quod licet lovi, non licet bovi“, že? Vždyť do Bruselu si může zaletět každý ředitel ZUŠ. Premiér mluvil o nedostatku sociální inteligence, toto vyjádření pana Stárka mnozí ředitelé v regionech vnímají podobně. Mimo to já osobně věřím, že cena vybavení nikterak nesouvisí s kvalitou výstupu – ta je vždy o lidech – zapálených kantorech... Ono celé vyznění textu jako prezentování jedině možné pravdy je (možná právě záměrně provokativně) neakceptovatelné. Jak lze říci, že ZUŠ nemají vizi? Kolik z oněch pěti set škol má pan ředitel Stárek na mysli, všechny? Nebo snad má mít ZUŠ v Hostivaři stejnou vizi jako ZUŠ v Aši, Heřmanově Městci nebo Českém Těšíně? To jistě ne!

Celý rozhovor se pochopitelně silně dotýká současné situace s distančním vzděláváním. I zde se pan ředitel dopouští mnoha argumentačních faulů a nepřesností, pramenících nejspíš z jisté uzavřenosti ve své sociální bublině. Obecně, o pravidlech rozvolňování se mi v současné době píše velmi obtížně, neb epidemická situace se opět (bez dětí ve školách) velice horší. Nechci proto přehnaně tlačit ani na jednu, ani na druhou stranu. Jen bych si povzdechl, že ostatní typy škol mají podle současných opatření konzultace 1-1 povoleny. Jsem přesvědčen, že zahrnutí povolení individuálních konzultací v ZUŠ do těchto opatření by mělo mnohé benefity a malé riziko. Ale jak jsem řekl, toto by nemělo být hlavním tématem této polemiky.

Jde spíše o ono lpění a vyzdvihování kvality distančního vzdělávání. Zcela se pomíjí fakt, že v některých případech opravdu distančně vyučovat nelze – především u začátečníků. Jako velký bonus se předkládá jednotná platforma Google pro distanční výuku v ZUŠ Hostivař – bez toho je tato méně kvalitní? Pro dokreslení situace uvádím, že ani po půl roce „ředitelování“ v ZUŠ v krajském městě se mi nepodařilo od žádného poskytovatele zajistit natolik kvalitní internetové připojení, aby se to občas „nesekalo“. V lokalitě naší ZUŠ zkrátka není k dispozici. Mnozí žáci nedisponují internetovým připojením ani doma a někteří pedagogové do mého nástupu do funkce ani neuměli zapnout počítač či tablet a připojit se k internetu (čímž nehodnotím jejich předchozí leckdy skvělé umělecké i pedagogické výsledky). V článku pan Stárek podmínky rodin a dětí zcela pomíjí. Děti, jejichž rodiče se aktuálně rozvádějí, dětský pokojíček v paneláku nenahradí taneční sál, paní učitelka se nenatáhne a neopraví prstoklad, nesrovná záda, neukáže nátlak, nenaladí housle, výtvarka je omezená na materiály a technologie,

kteří se dají zpracovat doma, a divadlo bez osobního kontaktu alespoň dvou lidí prostě není. Neuropsycholog by panu Stárkovi jistě řekl o vážných důsledcích dlouhodobého působení monitoru PC na dětský mozek. Také někteří rodiče chtějí raději děti pustit ven, než jim dopřát další hodinu u počítače, když u něj tráví již celá dopoledne.

Z těchto a mnoha dalších opomenutí ale plyne jeden zásadní závěr – je naprosto legitimní vyhlížet konec pandemie, protože umění pouze online nemá budoucnost. Naděje – světlo na konci tunelu – vždy pomáhalo lidem překonávat těžkosti. Chce se mi napsat „přátelé, budme chytří“, nestřílejme se do nohy, neopovrhujme a neshazujme práci mnohých pro propagaci dobrého jména ZUšek. Kultura obecně příliš nezapadá do současného světa hodnotícího vše ekonomickou návratností a ziskem, proto mějme na paměti starého dobrého Svatopluka a jeho tři pruty, držme spolu. Budme vděční za budoucí možnosti koncertování, výstav, divadelních a tanečních představení a těšme se na ně, stejně jako naši žáci. Vždyť právě v tom je leckdy pro žáky velká motivace. Sebelepší vybavení a „cool“ prostředí sice žactvo třeba naláká, ale nakonec stejně opravdový kumšt vznikne ze snahy a píle. To už tak moc „cool“ není, a díky za všechny velkolepé koncerty, nejen ve svatovítské katedrále, které stimulují mladé k větší snaze, protože i oni chtějí být jednou něčeho podobného součástí.

Úplně nakonec mi dovolte odlehčenou reakci na budoucí distanční, a tudíž „zelenější“ vizi hudební nauky pana ředitele Stárka. Mám žačku, která jezdí do ZUŠ několik kilometrů na koloběžce. Zkuste to všichni, budete krásně „zelení“ a ještě uděláte něco pro své zdraví! :-)

Jiří Kabát,
ředitel ZUŠ Pardubice-Polabiny